

NOTEN BIJ:

'DE HUIFKAR. EEN GESCHIEDENIS VAN DE FABRIEK EN HAAR PERSONEEL'

(WIGO, OISTERWIJK 1988)

NOTEN BIJ HOOFDSTUK 1

01. Over de meekrapnijverheid in Nederland (en in Oisterwijk) verscheen een artikel in het Derde Jaarboek voor de Geschiedenis van Bedrijf en Techniek, Utrecht, 1987
02. Bertram, Mens en Welsing, Een eeuw Oisterwijk, 1810-1912, Nijmegen, 1985, p.6
03. Idem, p.11
04. H. Donkers, Schetsen uit oud Oisterwijk 1875-1900, in De Kleine Meijerij, juli-augustus 1957, p.10
05. Theo Cuijpers, over de aanleg van de spoorweg en het station, nog te verschijnen in Brabants Heem, eind 1987 of begin 1988
06. A. Luysterburg, Gedwongen winkelnering in Noord-Brabant, 1870-1920, in Economisch- en sociaal-historisch jaarboek deel 37, Den Haag, 1974, p.291
07. Ad van den Dries-Van der Velden, Het Brabant van toen...Oisterwijk, in Het Nieuwsblad van het Zuiden, dd. 23.9.1978
08. C.A. Mandemakers, De ontwikkeling van de factor arbeid binnen de Nederlandse schoennijverheid, 1860-1910, in Tweede Jaarboek voor de Geschiedenis van Bedrijf en Techniek, Utrecht, 1985, p.105
09. Ad van den Dries-Van der Velden, dd. 23.9.1978
10. C.A. Mandemakers, 1985, p.111
11. Bertram e.a., 1985, p.47
12. Kees Bastianen, De gouden muiltjes zijn uw zorgen niet, in Oisterwijk, Utrecht, z.j., p.87
13. C.A. Mandemakers, 1985, p.118
14. Gemeenteverslagen Oisterwijk over de jaren 1927 en 1930
15. X. de Baar, Het looien van leer in de negentiende eeuw in Nederland, in Tweede Jaarboek voor de Geschiedenis van Bedrijf en Techniek, Utrecht, 1985, p.87
16. Kees Bastianen, z.j., pp. 81-82 en X. De Baar, 1985, p.88
17. Kees Bastianen, z.j., p.85
18. Bertram e.a., 1985, p.48
19. Ad van den Dries-Van der Velden, dd. 23.9.1978
20. X. De Baar, 1985, p.94
21. Kees Bastianen, z.j., p.86
22. Het Velleke, uitgave van de Koninklijke Verenigde Leder B.V., Oisterwijk, z.j.
23. Gemeenteverslag over het jaar 1930
24. Kees Bastianen, z.j., p.85
25. A. Luysterburg, 1974, p.316
26. P. Wuisman, Inleiding in brochure van de Nederlandse Sigarenwinkeliers Organisatie ten behoeve van hun congres van 1980 gehouden te Oisterwijk
27. Bertram e.a., 1985, p.141
28. J. Verwiël, Oisterwijk waar toerisme en industrie samengaan, overdruk uit Ons Nederland van juli 1933, in Het Kerkklokje, dd. 14.3.1985
29. P. Klep, Over de achteruitgang van de Noord-Brabantse huisnijverheid, 1810-1920, in Brabants Heem, nr.2, 1987, pp.92-93
30. Bertram e.a., 1985, pp.90-91
31. Idem, p.102
32. H. Donkers, november 1957, pp.16-17

33. Kees Bastianen, z.j., p.86
34. H. Donkers, juli-augustus 1957, p.12
35. Kees Bastianen, z.j., p.86
36. H. Donkers, juli-augustus 1957, p.12
37. Ad van den Dries-Van der Velden, dd. 23.9.1978
38. A. Boons, Propaganda, in De Sigarenmaker, dd. 13.1.1923
39. De achterkant van kapelaan Huijbers, in De Rooie Roeptoeter, jrg. 1, nr. 3, mei 1986
40. A. Luysterburg, 1974, de genoteerde gegevens omtrent de winkeldwang in Oisterwijk zijn, tenzij anders aangegeven, afkomstig van de betreffende studie
41. Ad van den Dries-Van der Velden, dd. 23.9.1978
42. Benaming werd gebruikt in Het Patroonsblad
43. A. Luysterburg, 1974, p.329
44. De Sigarenmaker, dd. 7.6.1902
45. Benaming werd gebruikt in Het Patroonsblad
46. Jos van Meeuwen, Zo rood als de roodste socialisten, Amsterdam, 1981, pp.67-68
47. I.J. Brugmans, De arbeidende klasse in Nederland in de 19de eeuw, Utrecht/Antwerpen, 1958, p.94
48. K.E. Sluyterman, Ondernemen in sigaren, Tilburg, 1983, p.17
49. K.E. Sluyterman, Werkloosheid in de sigarenindustrie tijdens het interbellum, in P.W. Klein (red.), De jaren dertig, Amsterdam, 1977, p.98
50. Ad Eilebrecht, Jet Grimbergen, Peter Schipper, De sigarennijverheid in Culemborg: mensen en fabrieken, Culemborg, 1986, p.31
51. Telefonisch gesprek met Keetie Sluyterman, september 1987
52. Gemeente Archief Oisterwijk, semi-statisch archief, nr.962
53. Geciteerd in K.E. Sluyterman, 1977, p.103
54. De Sigarenmaker, dd. 26.3.1921
55. Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging, Ministerie van Justitie, dossier Hamers
56. Gesprek met Nellie Dankers-Bertens, dd. 3.8.1987
57. Jan Breman, Koelies, planters en koloniale politiek, Dordrecht, 1987, p.4
58. K.E. Sluyterman, 1983, pp.208-209 en H.F.J.M. van den Eerenbeemt, Ondernemen op het breukvlak tussen traditie en modernisering: verkenning tot een theorie van de rationele achterstand, in Sociale Wetenschappen, jrg.29, 1986, p.260
59. K.E. Sluyterman, 1983, p.210
60. Gesprek met Bart van der Linden, dd. 28.6.1985

NOTEN BIJ HOOFDSTUK 2

01. Deze alinea is gebaseerd op het stamboomonderzoek gedaan door N.Hamers, ongepubliceerd
02. Alexander Munninghoff, Biografische aantekeningen over Alphonse Hamers, ongepubliceerd
03. Gesprek met Alida Munninghoff-Holdtgrefe, dd. 9.2.1987
04. Gegevens van Bureau Burgerzaken Oisterwijk, en Handelsregister van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Tilburg, dossier 113: Hamers & Co.
05. K.E. Sluyterman, Ondernemen in sigaren, Tilburg 1983, pp.27-41
06. Gemeenteverslagen van Oisterwijk over de jaren 1897, 1899 en 1901
07. Gesprek met Alida Munninghoff-Holdtgrefe, mei 1987
08. Gesprek met Cees Coeleveld, dd. 4.6.1987

- 09.K.E. Sluyterman, 1983, pp.208-209 en H.F.J.M. van den Eerenbeemt, Ondernemen op het breukvlak tussen traditie en modernisering: verkenning tot een theorie van de rationele achterstand, in Sociale Wetenschappen, jrg.29, 1986, pp.255- 271
10. Gemeenteverslagen van Oisterwijk over de jaren 1897 en 1898
11. K.E. Sluyterman, 1983, p.210.
- 12.Deze alinea is gebaseerd op gegevens uit het Handelsregister van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Tilburg, dossier 113: Hamers & Co.
13. Gesprek met Alida Munninghoff-Holdtgrefe, dd. 9.2.1987
14. Alexander Munninghoff
15. Idem
- 16.Zie het Gemeenteverslag van Oisterwijk over 1905, en Gemeente Archief Oisterwijk inv.nr. 597.
17. Alexander Munninghoff
18. Gesprek met Dien Mascherini-Horvers, dd. 15.11.1985
19. Gesprek met Hans van de Koedijk, dd. 6.6.1987
- 20.Alexander Munninghoff, en gesprek met Wout Pajmans, dd. 10.10.1987
21. Gesprek met Norbert Heerkens, dd. 29.5.1987
- 22.AlexanderMunninghoff,engesprek met AlidaMunninghoff- Holdtgrefe, dd. 9.2.1987
- 23.Gemeente Archief Rotterdam, stukken betreffend NENYTO 1928, VI G 7
24. Gesprek met Dien Mascherini-Horvers, dd. 15.11.1985
25. Gesprek met Jan van Doleweerd, dd. 23.2.1987
- 26.Deze paragraaf, betreffende de patroonsbond, is ontleend aan het notulenboek van de RK Patroonsbond, Streekarchief Zuid- Oost Brabant.
- 27.Gesprekken met Alida Munninghoff-Holdtgrefe, dd.27.3.1987, PietjeLeijten-Reijnen,dd.30.5.1987,enRia deHaan, dd. 13.2.1987
28. Deze alinea is gebaseerd op Gemeente Archief Oisterwijk inv. nrs. 2068, 2069, en 2072.
- 29.Deze alinea is gebaseerd op Gemeente Archief Oisterwijk inv. nrs. 2068 en 2069.
- 30.Deze alinea is gebaseerd op Gemeente Archief Oisterwijk inv. nrs. 2070 en 2072.
31. Gemeente Archief Oisterwijk, inv.nr. 2072.
32. Gesprek met Alida Munninghoff-Holdtgrefe, dd. 9.2.1987
33. Gesprek met Tineke Seebregts, dd. 6.4.1987
- 34.Gesprekken met Alida Munninghoff-Holdtgrefe, dd.9.2.1987 en 27.3.1987
35. Gesprek met Cees Coeleveld, dd. 4.6.1987
36. Gesprek met Jan van Doleweerd, dd. 23.2.1987
37. Gesprek met Jos de Laat, dd. 30.5.1987
38. Gesprek met Alida Munninghoff-Holdtgrefe, dd. 27.3.1987
39. Stamboomonderzoek N. Hamers en Nieuwe Rotterdamsche Courant, dd. 30.11.1922
40. Gesprekken met Betsie van Dummelen-Roestenburg, dd. 23.5.1987,en Carla Rompel, dd. 11.6.1987
41. Gesprek met Carla Rompel, dd. 11.6.1987
42. Gesprek met Betsie van Dummelen-Roestenburg, dd. 23.5.1987
- 43.Deze alinea is gebaseerd op gesprek met Alida Munninghoff- Holdtgrefe, dd. 27.3.1987
44. Gesprek met Jan Schellekens, dd. 13.6.1987
45. Gesprek met Alida Munninghoff-Holdtgrefe, dd. 27.3.1987
- 46.Handelsregister van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Tilburg, dossier 13, Militair Gezag
47. Gesprek met Pietje Leijten-Reijnen, dd. 30.5.1987
48. Gesprek met Jan van Doleweerd, dd. 23.2.1987

49. F.A. Holleman, Stamboek Holleman, Zutphen, 1969, p. 248
50. Deze alinea is gebaseerd op gesprek met Ria de Haan, dd. 13.2.1987 en op F.A. Holleman, 1969, p. 248
51. Deze alinea is gebaseerd op gesprekken met Alida Munninghoff-Holdtgrefe, dd. 27.3.1987 en Pietje Leijten-Reijnen, dd. 16.5.1987
52. Gesprek met Pietje Leijten-Reijnen, dd. 16.5.1987
53. Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging, Ministerie van Justitie, dossier Joop Liesker
54. Gesprek met Harrie Hommen, dd. 29.9.1987
55. Gesprek met Jan van Doleweerd, dd. 23.2.1987
56. Gesprek met mw. Weijtmans, dd. 17.10.1987
57. Gesprek met Dora Versnel-Braadbaart, dd. 22.5.1987
58. Gesprek met Alida Munninghoff-Holdtgrefe, dd. 27.3.1987
59. Gesprek met Alida Munninghoff-Holdtgrefe, dd. 9.2.1987
60. Gesprek met mw. Weijtmans, dd. 17.10.1987
61. Gesprekken met Alida Munninghoff-Holdtgrefe, dd. 9.2.1987 en mei 1987
62. Gesprek met Dien Mascherini-Horvers, dd. 7.3.1987
63. Deze alinea is gebaseerd op gesprek met Pietje Leijten-Reijnen, dd. 30.5.1987
64. Zie gesprekken met Alida Munninghoff-Holdtgrefe, dd. 27.3.1987 en mei 1987, en Pietje Leijten-Reijnen 16.5.1987
65. Deze alinea is gebaseerd op gesprek met Pietje Leijten-Reijnen, dd. 30.5.1987
66. Gesprekken met Pietje Leijten-Reijnen, dd. 16.5.1987 en Alida Munninghoff-Holdtgrefe, dd. 27.3.1987
67. Gesprek met Harrie Hommen, dd. 29.9.1987
68. Deze alinea is gebaseerd op gesprekken met Jan Schellekens, dd. 13.6.1987, en Hans van de Koedijk, dd. 6.6.1987
69. Gesprek met Alida Munninghoff-Holdtgrefe, dd. 27.3.1987
70. Gesprek met Jan Schellekens, dd. 13.6.1987
71. Deze alinea is gebaseerd op gesprek met Hans van de Koedijk, dd. 6.6.1987

NOTEN BIJ HOOFDSTUK 3

01. Zie voor een uitvoerige beschrijving over tabak en sigaren maken Ad Eilebrecht, Jet Grimbergen, Peter Schipper, De sigarennijverheid in Culemborg, mensen en fabrieken, Culemborg, 1986
02. Gesprek met Alida Munninghoff-Holdtgrefe, dd. 9.2.1987
03. Gesprek met mw. Verharen, dd. 8.10.1987
04. Gesprek met Jan van Doleweerd, dd. 15.2.1987
05. Ton Thelen, Sigarennijverheid in Tilburg, een terreinverkenning, in Tilburg, tijdschrift voor geschiedenis, monumenten en cultuur, jrg.3, nr.3, oktober 1985, p.12
06. Gesprek met Jos de Laat, dd. 30.5.1987
07. Gesprek met Ber de Laat, dd. 16.5.1987
08. Gesprek met Cees Coeleveld, dd. 4.6.1987
09. Gesprek met Ties Koster, dd. 28.3.1987
10. Gesprek met Dien Mascherini-Horvers, dd. 15.11.1985
11. Idem, dd. 21.2.1987
12. Gesprek met Carla Rompel, dd. 11.6.1987
13. Gesprek met Nellie Dankers-Bertens, dd. 3.8.1987
14. Gesprek met Pietje Leijten-Reijnen, dd. 16.5.1987
15. Idem
16. Gesprek met Nellie Dankers-Bertens, dd. 3.8.1987

17. Gesprek met Nico Braadbaart, dd. 5.6.1987
18. Gesprek met Dora Versnel-Braadbaart, dd.22.5.1987
19. Idem
20. Gesprek met Dora Versnel-Braadbaart, dd. 22.5.1987
21. Gesprek met Cees Janssen, dd. 19.5.1987
22. Gesprek met Jo v.d. Mierde, dd. 7.2.1987
23. Gesprek met Betsie van Dummelen-Roestenburg, dd. 23.5.1987
24. Gesprek met Lies Coeleveld, dd. 4.4.1987
25. Gesprek met Jan van Doleweerd, dd. 23.2.1987
26. Gesprek met Nellie Dankers-Bertens, dd. 3.8.1987
27. De Katholieke Tabaksbewerker, bijvoegsel, jrg.10, nr.1, juli 1905
28. Gesprek met Tineke Seebregts, dd. 6.4.1987
29. Gesprek met Zus v.d. Oord-Diepens, dd. 11.2.1987
30. Gesprek met Jos de Laat, dd. 30.5.1987
31. Gesprek met Dieneke van Brakel-van Doleweerd, dd. 15.2.1987
32. De Katholieke Tabaksbewerker, dd. 8.6.1916
33. Gesprek met Ties Koster, dd. 6.2.1987

NOTEN BIJ HOOFDSTUK 4

01. Gesprek met Jan van Doleweerd, dd. 15.02.1987
- 02.H. Donkers, Schetsen uit oud Oisterwijk, in De Kleine Meijerij, nr.1, 1957, p.17
03. gesprek met Ties Koster, dd. 06.01.1987
04. H. Donkers, idem, p.17
05. De Sigarenmaker, dd. 27.05.1899
06. Idem, dd. 26.01.1901
07. Idem, dd. 22.06.1901
08. Brief van de inspecteur van de arbeid aan de burgemeester van Oisterwijk, dd. 04.05.1891, Gemeente Archief Oisterwijk, nr.1489
- 09.Brief van De Kuijper aan de burgemeester van Oisterwijk, dd.14.05.1891, Gemeente Archief Oisterwijk, nr.1489
- 10.Gemeenteverslag over het jaar 1891, Gemeente Archief Oisterwijk
11. W. van der Hoeven, De Nederlandse Sigarenmakers en Tabaksbewerkerbond, zijn geschiedenis, werken en streven, Amsterdam, 1937, p.25
12. Idem, p.41
- 13.K.Sluyterman, Dutch Cigar Industry and Social Consciousness among Cigar Makers, 1870-1914, z.p., 1982, p.14
- 14.Gemeenteverslagen over de jaren 1898 en 1899, Gemeente Archief Oisterwijk
15. De Sigarenmaker, dd. 01.08.1931
16. Idem, dd. 17.02.1900
17. Idem, dd. 09.02.1901
- 18.Parochie-archief St. Petrus, aanwezig in Archief van het bisdom 's-Hertogenbosch
19. De Sigarenmaker, dd. 23.11.1901
20. De Katholieke Tabaksbewerker, jrg.6, nr.6, december 1901
21. De Sigarenmaker, dd. 21.02.1903
22. De Katholieke Tabaksbewerker, jrg.8, nr.9, maart 1904
23. De Sigarenmaker, dd. 16.04.1904
24. Gesprek met Lena Matthijssen-van Dartel, dd. 20.11.1986
25. Gesprek met Ties Koster, dd. 28.03.1987
26. De Katholieke Tabaksbewerker, jrg.6, nr.4, oktober 1901
27. De Sigarenmaker, dd. 12.10.1901

28. Idem, dd.22.10.1902
29. De Tabaksbewerker, dd. 03.10.1908
30. De Sigarenmaker, dd. 22.12.1934
31. Gesprek met Dorus Toemen, dd. 17.10.1987
32. De Sigarenmaker, dd. 12.09.1908
33. Gemeente Archief Oisterwijk, nr. 1489
34. Gemeente Archief Oisterwijk, nr.613
35. De Sigarenmaker, dd. 19.09.1908
36. De Sigarenmaker, dd. 26.09.1908
37. De Tabaksbewerker, dd. 26.09.1908
38. De Katholieke Tabaksbewerker, jrg.12, nr.16, oktober 1908
39. Idem
40. De Eendracht, orgaan van de afdelingen der SDAP in Noord-Brabant, dd. 17.10.1908
41. Nieuwe Tilburgsche Courant, dd. 02.10.1908
42. Gesprek met Jan Mols, dd. 10.10.1987
43. Gesprek met Dorus Toemen, dd. 17.10.1987
44. De Tabaksbewerker, dd. 10.10.1908
45. Henriette Roland Holst, Kapitaal en arbeid, deel II, Nijmegen, 1973, p.80
46. W. van der Hoeven, idem, p.70
47. De Katholieke Tabaksbewerker, dd. 16.09.1913
48. Idem
49. Idem
50. Tilburgsche Courant, dd. 15.09.1913
51. De Tabaksbewerker, dd. 11.04.1914
52. Tilburgsche Courant, dd. 12.09.1913 en 15.09.1913
53. De Katholieke Tabaksbewerker, dd. 16.10.1913
54. De Sigarenmaker, dd. 17.07.1915
55. Notulen gemeenteraad 1919, Gemeente Archief Oisterwijk
56. De Sigarenmaker, dd. 27.12.1924
57. Gesprek met Dirkje Boons-de Graaf en Dorethea Boons, dd. 30.03.1987
58. Gesprek met Ties Koster, dd. 06.02.1987
59. Gesprek met dhr. en mw. Goudsmits, dd. 06.02.1987
60. De Katholieke Tabaksbewerker, dd. 12.06.1919
61. Notulenboek RK Tabaksbewerkerbond afdeling Oisterwijk, vergadering van 7 mei 1919
62. Idem, vergadering van 22 juli 1919
63. De Katholieke Tabaksbewerker, dd. 31.07.1919
64. Brief RK werkliedenorganisaties aan mgr. Diepen, bisschop 's-Hertogenbosch, (1919), Parochie-archief St. Petrus, aanwezig in Archief van het bisdom 's-Hertogenbosch
65. Brief van pastoor Van der Meijden en kapelaan Huijbers aan mgr. Diepen, bisschop 's-Hertogenbosch, september 1919, Parochie-archief St. Petrus, aanwezig in Archief van het bisdom 's-Hertogenbosch
66. Brief mgr. Diepen aan P. Janssen, 3 november 1919, Parochiearchief St. Petrus, aanwezig in Archief van het bisdom 's-Hertogenbosch
67. Notulenboek RK Tabaksbewerkerbond afdeling Oisterwijk, vergadering van 6 december 1919
68. Brief mgr. Diepen aan RK Tabaksbewerkerbond afdeling Oisterwijk, (1919), Parochie-archief St. Petrus, aanwezig in Archief van het bisdom 's-Hertogenbosch
69. Notulenboek RK Tabaksbewerkerbond afdeling Oisterwijk, jaarverslag over 1920
70. Idem, jaarverslag over 1933

71. Idem, jaarverslag over 1934-35
72. Gesprek met Joen Annie Werts, dd. 08.04.1987

NOTEN BIJ HOOFDSTUK 5

01. Centraal Archief Bijzondere Rechtspleging (CABR), Hamers dossier II
02. Idem
03. Idem
04. Gesprek met Dora Versnel-Braadbaart, dd. 22.5.1987
05. Gesprek met mw. Weijtmans, dd. 17.10.1987
06. De Sigarenmaker, dd. 17.6.1939
07. Idem, dd. 15.6.1940
08. CABR, Hamers dossier II
09. Idem
10. Idem
11. CABR, dossier Liesker
12. CABR, Hamers dossier VII
13. Idem
14. CABR, Hamers dossier II
15. Idem
16. Idem
17. Idem
18. Idem
19. Idem
20. Idem
21. Idem
22. Idem
23. Idem
24. Idem
25. Gesprek met Lies Coeleveld, dd. 4.4.1987
26. CABR, Hamers dossier II
27. CABR, dossier Liesker
28. CABR, Hamers dossier II
29. Idem
30. Idem
31. Idem
32. Gemeente Archief Oisterwijk, semi-statisch archief, nr.494
33. CABR, dossier Liesker
34. Gesprekken met Nellie Bertens-Dankers, dd. 3.8.1987 en Betsie van Dummelen-Roostenburg, dd. 23.5.1987
35. CABR, dossier Liesker
36. CABR, Hamers dossier VII
37. CABR, Hamers dossier II
38. CABR, dossier Liesker
39. De Sigarenmaker, dd. 4.7.1931
40. Notulenboek RK Tabaksbewerkerbond afdeling Oisterwijk, dd. 9.11.1945
41. Kamer van Koophandel en Fabrieken te Tilburg, dossier 113, Hamers en Co
42. Gesprek met Toon Dankers, dd. 3.8.1987
43. Het Kerkklokje, dd. 1.11.1952